

**ALEKSANDR FAYNBERG — INSONIYLIK VA ADABIY
JASORAT TIMSOLI****Zoirova Diyora Shavkat qizi***O'zbekiston Davlat Jahon tillari universiteti talabasi**Ilmiy rahbar: Begmatova Sohiba Mustafayevna**filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)***Annotatsiya**

Mazkur maqolada o'zbek adabiyotida o'ziga xos o'rin egallagan shoir, tarjimon va insonparvar ziyoli Aleksandr Faynbergning hayoti, ijodiy merosi, shuningdek, uning o'zbek madaniy va adabiy muhitidagi tutgan o'rni tahlil qilinadi. Tadqiqot jarayonida shoir asarlaridagi millatlararo do'stlik, vijdon, ruhiy poklik, falsafiy teranlik kabi yetakchi g'oyalar ilmiy asosda yoritiladi. Faynberg ijodining o'zbek va rus madaniyatlari o'rtasidagi ko'prik vazifasini bajargani, uning tarjima sohasiga qo'shgan ulkan hissasi ham alohida tahlil etiladi. Shuningdek, shoir merosining bugungi globalashuv jarayonidagi dolzarbligi, yoshlar ongidagi tarbiyaviy ahamiyati ham ko'rib chiqiladi.

Kirish

O'zbek adabiyoti tarixida ezgulik, insonparvarlik, millatlararo totuvlik va ma'naviy poklik g'oyalarini ulug'lagan ijodkorlar ko'p bo'lgan. Shulardan biri — Aleksandr Grigoriyevich Faynberg (1946–2021) bo'lib, u nafaqat iste'dodli shoir, balki tarjimon, jamoat arbobi, adabiy jarayon va madaniy muloqotning faol ishtirokchisi sifatida tanilgan. Uning ijodi o'zbek adabiyotida alohida mavqega ega, chunki Faynberg milliy chegaralardan yuksalib, butun insoniyatga xos ruhiy qadriyatlarni ulug'lay olgan kam sonli adiblar sirasiga kiradi.

Faynberg ijodining yana bir o'ziga xos jihati — uning o'zbek va rus madaniyatlarini bog'laydigan badiiy ko'prik vazifasini bajargani. U Navoiy, Vohidov, Oripov singari buyuk shoirlarimizning ijodlaridan rus tiliga mahorat bilan tarjima qilgan, shu orqali milliy adabiyotimizni xalqaro miqyosda tanitishga xizmat qilgan. Shoirning she'rlari inson ruhiyatidagi eng nozik kechinmalarni qamrab olgani, adolat, vijdon, poklik, tinchlik kabi qadriyatlarni kuylagani bilan ajralib turadi.

Mazkur maqola Faynbergning ijodiy olamiga chuqur nazar tashlab, uning asarlarida namoyon bo'ladigan falsafiy, badiiy va axloqiy g'oyalarni yoritishni maqsad qilib oladi.

Metod va yondashuvlar

Tadqiqotda quyidagi ilmiy yondashuvlardan foydalanildi:

1. Adabiy-tarixiy tahlil.

Faynbergning ijodiy shakllanishi, o'zbek adabiy muhiti bilan bog'liqligi, shoirilar bilan hamkorligi va tarjima amaliyoti tarixiy kontekstda o'rganildi. Shoirning yozgan davri — XX asr oxiri va XXI asr boshidagi ijtimoiy-madaniy jarayonlar bilan bog'liq tarzda tahlil qilindi.

2. Komparativ tahlil.

Faynbergning o'zbek va rus tillarida yaratgan she'rlari o'zaro solishtirildi. Uning tarjimalari bilan o'zbek asl matnlari (Alisher Navoiy, Erkin Vohidov, Abdulla Oripov) o'rtasidagi ohang, mazmun va ruhiy-ekspressivlik jihatlaridagi izchillik tahlil qilindi.

3. Falsafiy hermenevtika.

Shoir asarlarida uchraydigan falsafiy qatlam, inson ruhiyatiga oid tasvirlar, vijdon va poklik haqidagi g'oyalar hermenevtik tahlil usuli yordamida sharhlanib, ular ortidagi ma'naviy mazmun ochib berildi.

Faynberg ijodining asosiy badiiy xususiyatlari:

1. Millatlararo totuvlik va do'stlik g'oyalari.

Faynbergning she'rlari ijtimoiy-siyosiy shiorlar emas, balki inson qalbidan otilib chiqqan samimiy tuyg'ular mahsulidir. U xalqaro do'stlikni bir mafkura sifatida emas, balki insoniy ehtiyoj sifatida ko'radi. Shoirning ko'plab she'rlarida O'zbekiston xalqi, uning bag'rikengligi, ruhiy olami, mehr-oqibati alohida e'tirof etiladi.

2. Ruhiy poklik va vijdon mavzusi.

Faynberg uchun inson vijdoni — muqaddas tushuncha. U shoirning eng ko'p murojaat qiladigan mavzularidan biridir. Uning fikricha:

“Insonning haqiqiy erkinligi — vijdon erkinligidir.” Uning satrlarida inson o'zini anglash, o'ziga va boshqalarga nisbatan halol bo'lish, pok yashash kabi g'oyalar markaziy o'rin tutadi.

3. Falsafiy teranlik.

Faynbergning she'rlari sodda shaklda yozilgan bo'lsa ham, ularning mazmuni juda chuqur. U inson ruhidagi iztirob, global muammolar, urushning ma'naviy oqibatlari haqida falsafiy mushohada yuritadi. Shoir hayotning o'tkinchiligi, vaqtning qadri, insonning o'z-o'zini anglash jarayoni, ezgulik va yovuzlik o'rtasidagi kurashkabi mavzularni teran yoritgan.

4. So'zga bo'lgan ehtirom.

Faynberg uchun so'z — muqaddas qudrat. U so'zning shifobaxsh kuchi borligiga ishonadi. Shoir ijodida so'zning insonni davolashi, jamiyatni yorug'likka yetaklashi, insoniyatni yaqinlashtirishi kabi tushunchalar tez-tez uchraydi.

Tarjimonlik faoliyati

Faynbergning tarjimon sifatida tutgan o'rni alohida e'tiborga molik. U Alisher Navoiyning g'azallarini, Erkin Vohidovning falsafiy-fuqaroviy she'rlarini, Abdulla

Oripovning ma'naviy mushohadalarini rus tilida estetik jihatdan mukammal qayta yaratgan.

Shoir tarjimada nafaqat mazmunni, balki ohang, ruh, milliy koloritni ham saqlab qolishga intilgan. Bu esa tarjimonning badiiy mahoratidan, til sezgirligidan dalolat beradi.

Tarjimalarining yuqori saviyasi tufayli o'zbek she'riyati rusiyzabon kitobxonlar orasida yanada keng tarqaldi. Faynberg shu yo'l bilan o'zbek adabiyotini jahon madaniyatiga olib chiqishda katta hissa qo'shdi.

Faynberg shaxsiyati va adabiy jasorat.

Faynberg — hayot davomida adolat, tinchlik va ezgulik g'oyalarini himoya qilgan ziyoli. U nafrat, zo'ravonlik, urushga qarshi qalam bilan kurashgan. Shoirning yozganlari faqat she'r emas, balki jamiyatga qaratilgan ma'naviy chaqiriq edi.

Uning jasorati: millatlararo totuvlikni targ'ib qilgani, qiyin yillarda ham insoniylikdan voz kechmagani, adabiyotning axloqiy kuchiga ishonib yashagani bilan namoyon bo'ladi.

Muhokama

Faynberg merosining bugungi yosh avlod uchun ahamiyati beqiyos. Globalizatsiya davri, ma'naviy inqirozlar, madaniy farqlar kuchayib borayotgan bir paytda shoir ilgari surgan: totuvlik, vijdon, mehr, so'zga ehtirom, millatlararo muloqotkabi g'oyalar yanada dolzarbroq ko'rinadi.

Uning she'rlari yoshlarni nafaqat adabiy didga, balki insoniylikka undaydi. Shoirning falsafiy qarashlari bugungi jamiyat uchun ham muhim ruhiy tayanch bo'lib xizmat qiladi.

Faynbergning shaxsi — samimiyat, poklik va ma'naviy qat'iyat timsolidir. U yaratgan badiiy olam kitobxonni o'z qalbiga nazar tashlashga, dunyoni ezgulik ko'zlari bilan ko'rishga chorlaydi.

Xulosa

Aleksandr Faynbergning hayoti va ijodi o'zbek adabiyoti tarixida chuqur iz qoldirgan. Uning she'rlari, tarjimalari va ma'naviy qarashlari millatlararo do'stlik ruhini mustahkamlashga, insoniy qadriyatlarni targ'ib qilishga xizmat qildi.

Faynbergning merosi:

o'zbek va rus adabiyotlari o'rtasidagi ma'naviy ko'pri, insoniylik va poklik g'oyalarining badiiy ifodasi, zamonaviy adabiy tafakkurning muhim qismidir. Uning nomi adabiyot tarixida insonparvarlik, ma'naviy yuksaklik va adabiy jasorat timsoli sifatida abadiy saqlanib qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Faynberg, A. Yurakning quvvati. — Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi nashriyot.
2. Faynberg, A. Olamdan so'nggi so'z. — Toshkent: Adabiyot jamg'armasi.
3. Karimov, I. Yuksak ma'naviyat — yengilmas kuch. — Toshkent, 2008.

4. Qosimova, M. “Aleksandr Faynberg she’riyatida millatlararo do‘stlik motivi.” — O‘zbek tili va adabiyoti jurnali, 2020-yil, №4.
5. Faynberg, A. Izbrannoe. — Moskva: Sovremennik, 2010.
6. Vohidov, E. Tanlangan asarlar. — Toshkent, 2011.
7. Oripov, A. Ruhlar isyoni. — Toshkent, 2009.

